

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

91. An in articulo mortis etiam post confessionem factam, tamen cum attritione cognita teneamur elicere actum contritionis omnium mortalium, quæ in vita commisimus, quia præceptum contritionis per se ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76393)

RESOL. XC.

An dolor de peccatis semper exigatur tempore absolutionis? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Refol. 31. alias 30.

Sup. hoc supra in principio Refol. 88. & in Ref. 89. & infra ex Ref. 95. § idem & ex Ref. 107. §. Notandum est, post medium. vers. Quando vero. & in Ref. 145. cursim in §. 5.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam nominatim contra me tenet novissime doctus, clarus, & acutus Auctor Pater Bernal Societatis Jesu, de *Sacram. penit. disp. 6. sect. 4. n. 74.* ubi sic ait. Hinc obiter elicio in consequenter dixisse Petrum Ledesma, & Joannem à Cruce, quos approbat Antonius Diana *Ref. mor. p. 3. ref. 116.* cum qui solum affert ad confessionem peccata, de quibus jam ritè confessus, & absolutus fuit, etiam si doloris actum non continuaverit, non teneri novum elicere. In consequenter, inquam, loquuntur, quoniam ipsi censent, dolorem esse veram, & propriam Sacramenti partem, & materiam proximam: ergo debet adesse moraliter, dum ponitur forma. Dicunt jam adesse virtualiter primum illum dolorem, hoc ipso quo adest confessio de solis iis peccatis, de quibus ille conceptus fuit. Sed contra, quia materia Sacramenti non est dolor existens moraliter, virtualiter, sed moraliter verè. Contra rursum, quoniam actus contritionis omnium mortalium, qui in vita commissus, quia præceptum contritionis per se obligat saltem tempore mortis? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 97. alias 98.

2. Sed licet ego hanc sententiam, ubi supra docuerim, non ausus sum tamen sententiam Ledesmae, & Jo. de la Cruz tanquam improbabilem dammare, ut etiam mecum sentit Eminentissimus Cardinalis Lugo de *Sacram. penit. disp. 14. sect. 34.* ubi post multas rationes pro confirmatione hujus sententiae adducens, sic tandem asserit: Pater Joannes de Salas in *manuscriptis de penit. q. 84. art. 10.* relata sententia aliquorum recentiorum, qui dicebant, requiri novum dolorem, sicut novam confessionem ad valorem secundi Sacramenti; ipse dicit, contrarium verius esse, & sufficere, quod partes sensibiles sint novae, & addit, satisfactionem, licet sit pars sensibilis, posse fortasse eandem esse partem duplicis Sacramenti. Eandem sententiam indicavit obiter quidam alius Magister Salmaticensis in hac eadem materia, dicens, illam non videri improbabilem: clarius autem, & expressè eam docuit Petrus de Ledesma in *Summa, c. 4. Sacrament. Penitentiae*, & Joannes de la Cruz in *Director. p. 2. de Sacram. Penit. q. 1. dub. 6. concl. 2.* Apud alios nihil invenio pro hac parte, nec etiam contra illam, quam quidem Ego non audeo reprobare. Ita Cardinalis Lugo, cui etiam adde, me citato Thomam Tamburinum, in *opusculo de Confess. lib. 1. c. 2. §. 5. n. 7.* & hanc sententiam post hæc scripta invenio docere etiam, me citato, doctum Patrem Leandrum de *Sacram. tom. 1. tr. 5. disp. 7. q. 4.* ubi sic ait: An quando qui iterum confitetur eadem peccata, à quibus jam directè fuerat absolutus, teneatur habere novum dolorem eorumdem peccatorum? Probabiliter respondeo, non teneri ad habendum novum dolorem formalem. Quia repetita confessione vocali, repetitur, saltem virtuali-

ter, dolor præcedentis confessionis, perseverantis adhuc moraliter, & virtualiter. Sic Petrus Ledesma in *Summa, c. 4. de penit. vers. La secunda audas, pag. mibi 322.* Ubi hanc sententiam esse probabiliorum, & communiorum inter Theologos, Jo. de Cruce in *suo directè, p. 2. de penit. q. 1. dub. 6. concl. 2. fol. mibi 174.* Salas in *manuscriptis, de penit. q. 84. art. 10.* Quos novissime refert, nec audeo reprobare P. Lugo *disp. 14. à n. 31. & seqq.* Imò potius illorum sententiam validis argumentis confirmat: & meritò. Quia, (ut Diana dicit) Ex ea possunt Confessores multos scrupulos sedare, præsertim illorum qui confitentur de peccatis venialibus ordinariis, & cum illis de aliquo peccato mortali, alias confessio, & absoluto: nam in tali casu, & in tali confessione non tenentur elicere novum actum doloris, & contritionis. Huc ulque Leandrus. Poterat igitur magis blandè Pater Bernal, ubi supra, circa præsentem difficultatem se gerere.

RESOL. XCI.

An in articulo mortis etiam post confessionem factam, tamen cum attritione cognita, teneatur elicere actum contritionis omnium mortalium, qui in vita commissus, quia præceptum contritionis per se obligat saltem tempore mortis? Ex p. 3. tr. 4. Ref. 97. alias 98.

§. 1. **H**ic casus omnibus deserviet. Nam quis est homo qui vivet, & non videbit mortem? Affirmativam sententiam docent Suarez in *3. p. tom. 4. disp. 15. sect. 4. n. 17.* Nugnus in *3. p. tom. 2. q. 2. art. 4. dub. 4.* Zambranus de *casu occurr. temp. mor. c. 4. dub. 1. n. 4.* & alij. Probatur hæc opinio; nam unusquisque tenetur ex charitate propria certam facere salutem suam omnibus mediis possibilibus. Sed quamvis practicè verum sit attritionem cognitam sufficere cum Sacramento Penitentiae, tamen hoc non est de fide certum, & idem falsum esse potest. Ergo saltem vir doctus, qui totum hoc scit, & advertit, tenetur in morte elicere actum contritionis, vel amoris Dei super omnia, & hoc non faciendo mortaliter peccabit. Ita Suarez, primus auctor hujus opinionis.

2. Sed contrariam sententiam, & meritò, docent novissime doctus Fagund, *præcep. 2. lib. 2. c. 4. n. 13.* Becanus de *Sacram. cap. 35. n. 3.* Layman in *Theol. mor. lib. 4. tr. 6. c. 2. n. 6.* Coninch de *Sacram. disp. 3. dub. 1. n. 5.* & Faber de *penit. in 4. sent. dist. 14. q. 2. disp. 18. c. 3. n. 71.* cum aliis. Primò; quia nec in Scripturis, neque in Conciliis habetur tale præceptum charitatis. Secundò, nemo tenetur, neque ex propria charitate, neque ex alio præcepto amplius facere, quam id, quod Ecclesia docet ad salutem esse necessarium. Sed Ecclesia per Concil. Trid. docet ad salutem, & ad gratiam impetrandam à Deo, sufficere attritionem cognitam simul cum Penitentia sacramento. Ergo non tenetur quis ad amplius. Tertio quia ex ista opinione sequeretur incertum esse, non sufficere attritionem cum Sacramento ad obtinendam salutem. Sed hoc dicere est falsum, ergo frustrà requiritur alia certitudo extrinseca. Quarto, ex hac opinione sequeretur nunquam licere homini confiteri cum sola attritione, quia semper se committeret periculo peccandi mortaliter, vel saltem non excipiendi gratiam, quod est omnino falsum. Ergo, &c. Quintò, quia ex ista sententia, non omnes homines tenerentur in tali casu elicere actum

Sup. hoc in Ref. seq. & late in tr. 4. tr. 1. ex Ref. 42. §. Ex hoc practico, & seq. & hic supra ex Ref. 104. §. 4. & in Ref. 86. §. Dico itaque & seq. & infra in tr. 4. ex Ref. 7. §. ult. ad modum, & seq. & in tom. 5. tr. 4. ex Ref. 55. Subsecutim ad articulo mortis.

contritionis, & amoris Dei, sed solum viri docti, qui sciunt non sufficere attritionem cum Sacramento, unde tale præceptum naturale esset tantum doctis impostum, & non indoctis, & ideo esset in hoc peioris conditionis Theologus, quam artifex. Sed hoc minimè dicendum videtur. Ergo, &c.

3. Cæteras rationes videbis apud Fabrum, & Fagundez, qui rectè notant sententiam Suarez, laqueos injicere conscientis in re gravi, & ad salutem necessaria homines in dubium de propria salute adducere. Igitur infirmus in articulo mortis non tenetur in rigore, & ex præcepto elicere actum contritionis; sed sufficet si confiteatur etiam cum attritione cognita, licet melius faceret si in se excitaret perfectum dolorem de peccatis ob amorem Dei, uti notant ipse Faber, & Layman ubi supra.

4. Sed dices, præceptum contritionis per se, & ex extrinseca obligatione, obligat saltem in tempore mortis. Ita DD. communiter. Ergo tunc quilibet infirmus tenebitur elicere actum contritionis. Respondeo cum Fagundez ubi supra præcept. 2. lib. 2. cap. 6. n. 5. quòd si tempore mortis existat Confessarius, non tenetur quis elicere actum contritionis, sed solum tenetur attritionem præmittere, & confessionis Sacramentum suscipere, quia per Sacramentum confessionis cum attritione, ex attrito fit homo contritus, & tunc satis suppletur obligatio præcepti, per attritionem videlicet, & susceptionem Sacramenti confessionis. Vide etiam Joan. de la Cruz in direct. p. 2. de Sacram. Pœnit. q. 2. dub. 5. concl. 2.

RESOL. XCII.

An in articulo mortis teneatur quis elicere actum contritionis, ut aut non sufficiat attritio cognita cum Sacramento? Ex part. 5. tract. 3. Ref. 76.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam tenet Jacobus Granado de Sacram. pœnit. in 3. part. contrit. tract. 3. disp. 3. sect. 4. num. 17. Tannerus tom. 4. disput. 6. quest. 6. dub. 3. num. 66. & 68. & Præpol. in 3. part. quest. 2. de contr. dub. 5. num. 57. ubi sic ait: Adverte tamen in fine vitæ hominem videri ex charitate erga se teneri ad perfectam contritionem procurandam, licet enim aliæ sententiæ non appareant probabiles, si tamen prima ex quocumque demum capite forte sit vera à parte rei ex ejus neglectu, sequitur malum irreparabile, charitas autem erga se videtur hominem obligare ut malum illud quantum in se est evitet, nitendo etiam ad aliquid, ad quod, per se loquendo non obligaretur extra hujusmodi circumstantiam: Ita ille, & alij, quos ego citavi in part. tert. tract. 4. * resol. 98. Sed ibi pro sententia negativa, quam ego teneo, plures alios Doctores adduxi, quos, si lubet, videbis.

RESOL. XCIII.

An moriens, Confessario absente, teneatur revocare in memoriam omnia peccata, ut de illis postea eliceat actum contritionis? Ex part. 3. tractat. 4. Ref. 117. aliàs 118.

§. 1. **D**E hoc casu olim inter me, & quandam Theologum dissenso fuit; nam ille af-

firmativam sententiam docebat, motus auctoritate Soti in 4. sentent. distinct. 17. quest. 2. cui ego addebam Adrianum quest. 3. de Baptismo, in fine. Angelum verb. contritio, §. 4. Durandum in dist. 17. quest. 2. Richardum dist. 16. artic. 4. quest. 2. Philarchum de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. cap. 20. & hanc sententiam videtur etiam docere D. Thomas 1. 2. quest. 113. artic. 5. ad 3. & in 3. part. quest. 87. artic. 1. in corpore, ubi ait; ad remissionem peccatorum requiri, ut homo diligentiam adhibeat ad rememoranda singula peccata, ut singula detestetur. Et ita novissimè hanc sententiam docet Franciscus Sylvius insignis commentator D. Thomæ in addit. ad 3. part. quest. 2. art. 6. concl. 1. ubi asserit, quòd ad justificationem regulariter, & per se non sufficit contritio de universis peccatis generatim, & confusè, sed requiritur specialis, & distincta singulorum peccatorum, tam quoad numerum, quam quoad speciem; ita scilicet, ut singula recogitari debeant, & de illis sic recogitatis formari una contritio.

2. Sed tunc contrariam sententiam docui, & adduxi Layman in Theolog. moral. lib. 5. tractat. 6. capit. 4. num. 3. casum in terminis decidentem; ubi sic asserit: Seclusa obligatione confitendi, ut puta in lege veteri, vel etiam in nova lege, si confessio, v. g. ob inopiam Confessarij impossibilis sit, non videtur extare præceptum sigillatim recogitandi peccata, modo homo si persuadeat, se sine tali peccatorum specifica, aut numerica recogitatione, verum actum contritionis elicere posse. Ita ille.

3. Et novissimè sustinet etiam hanc sententiam Villalobos in summ. tom. 1. tract. 9. diff. 19. num. 4. ita asserens: [De lo dicho se infiere, que quando el hombre se justifica fuera del Sacramento por la contricion, basta que sea general, aunque no se acuerde en particular de los pecados, porque la inquisicion de los pecados en particular solo deue hacerse, quando se han de confesar, porque sea la confession entera:] vide etiam Cominch de Sacram. disp. 2. dub. 8. n. 76. Henriquez lib. 4. cap. 27. n. 2. Caietanum in 3. part. q. 81. art. 1. Navarrum in man. cap. 1. n. 2. 2. & alios.

RESOL. XCIV.

An qui serio in examine elicit actum contritionis, proponens sequenti die confiteri; sed postea in confessione nullum actum doloris exprømpsit confiteatur valide? Ex part. 5. tractat. 1. 4. & Misc. 2. Resolut. 67.

§. 1. **F**requens & curiosus est casus iste, & dependet ex illa quæstione, quanta videlicet conjunctio, & similtas sit necessaria inter dolorem peccatorum, & confessionem. Et consolatoriam sententiam circa præsentem quæstionem tenet doctus Hurtado disput. 1. de Sacram. in genere, diff. 11. ubi sic ait: In pœnitentia post actus pœnitentis multo tempore post, potest absolutio valide conferri, sicut etiam in judicio forensi (instar cuius pœnitentia est instituta) multo tempore post discussionem causæ fieri solet absolutio, vel condemnatio, toto scilicet tempore post, quo actus pœnitentis dicuntur moraliter permanere; tandiu autem dicuntur moraliter permanere, quamdiu permanent habitualiter, id est, quamdiu non retractantur, neque exprèsè, neque implicite. Ita ille.

Ref. 87. signant in §. Non me laet, & lege ibi à §. 2. & in §. Confirmatur, inter medium, & finem à xrf. Ideo postulat.

Sup. in §. 8. not. præterita.

CONTRITION
OPERA
OM. 1. 2. 11
E III

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 96. §. 1. cursum post medium à verbi Tamen. & in Ref. 107. §. pen. in fine, & supra in Ref. 88. §. Respondet.